

Obravnava števnikov v slovnicih od Bohoriča do Šmigoca

NEŽA KOČNIK

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160,
SI 2000 Maribor, neza.kocnik2@um.si

DOI: <https://doi.org/10.18690/scn.19.1.194-211.2026>

1.02 Pregledni znanstveni članek – 1.02 Review Article

Prispevek predstavlja obravnavo števnikov v slovnicih slovenskega jezika od Bohoriča do Šmigoca. Tako so poleg Bohoričevih *Zimskih uric* (1584) in Šmigocove *Theoretisch-praktische Windische Sprachlehre* (1812) vključene še Pohlina *Kraynska Grammatika* (1768), Gutsmanova *Windische Sprachlehre* (1711), Zagajškova *Slovenska grammatika* (1791), Kopitarjeva *Grammatik der Slavischen Sprache* (1809) in Vodnikova *Pifmenoft* (1811). Primerjava vključuje morebitne (zunanje in medsebojne) vplive, pozicioniranje števnikov v širšem slovničnem kontekstu in njegovo besednovrstno kategorizacijo, obseg in način obravnave, terminologijo, jezik ponazarjalnega gradiva ter ključne oblikoslovne in skladenjske ugotovitve posameznih slovničarjev.

This paper presents the grammatical description of numerals in Slovene grammars from Bohorič's grammar to that of Šmigoc. In addition to Bohorič's *Arcticae horulae* (1584) and Šmigoc's *Theoretisch-praktische Windische Sprachlehre* (1812), the analysis also includes Pohlín's *Kraynska Grammatika* (1768), Gutsman's *Windische Sprachlehre* (1711), Zagajšek's *Slovenska grammatika* (1791), Kopitar's *Grammatik der Slavischen Sprache* (1809), and Vodnik's *Pifmenoft* (1811). The comparison includes the examination of possible external and mutual influences, the positioning of numerals within the broader grammatical framework and their word-class categorisation, the scope and method of their description, terminology, the language of examples illustrating certain points, and the key morphological and syntactic observations of individual grammarians.

Ključne besede: števniki, slovnica, slovničarstvo, slovenski jezik, oblikoslovje, skladnja

Keywords: numerals, grammar, grammatical tradition, Slovene language, morphology, syntax

0 Uvod

Slovnichni opisi števnikov so sestavni del slovnici slovenskega jezika že od prve, tj. Bohoričeve slovnice, v kateri je števniki namenjenega precej

prostora. Slovníčarji so se pri obravnavi števnik (kot nasploh pri pisanju slovníc) bolj ali manj naslanjali na svoje predhodnike in mestoma uvajali novosti, ki so jih črpali iz tujih slovníčarskih tradicij: sprva »klasične«, tj. latinske, nato nemške in različnih slovanskih tradicij.¹

1 Zunanji in medsebojni vplivi

1.1 Od Bohoričeve do Zagajškove slovnice

Na latinsko slovníčarsko izročilo naslonjena prva slovnica slovenskega jezika, ki predstavlja tudi eno prvih večjih zbirk slovenskega besedja (Hriberšek 2008: 80), *Proste zimске urice* [Arcticae horulae successivae], je členjena na dve večji poglavji: etimologijo, tj. o pregibanju besed, in skladnjo. Bohorič navaja 8 besednih vrst (oz. delov govora), in sicer ime, zaimek, glagol, deležnik, prislov, veznik, predlog in medmet. Znotraj imena, ki ga deli na lastno [proprium] in občno [appellativum] (slednjega na samostalnik [substantivum] in pridevnik [adiectivum]), obravnava tudi člen [articulus] in števnik.

Da je v Bohoričevi slovnici števniku (*numeralia* (BH 1584: 69–78)) namenjenega kar nekaj prostora, opozarja že Kozma Ahačič (2007):²

Nenavadno obsežno je poglavje o števnikih (*numeralia*), ki je glede na druge evropske slovnice že na prvi pogled naknadno vstavljeno v osnovno besedilo. Tedanje slovnice števnikov praviloma niso podrobno naštevale, omenjale so jih le v okviru obravnave nekaterih drugih večjih slovníčnih enot. Tako obsežne obravnave števnikov, kot jo najdemo pri Bohoriču, nima nobena izmed nam dostopnih slovníc tedanjega časa. (Ahačič 2007: 134)

Ahačič dokazuje, da se je Bohorič pri obravnavi števnik delno naslonil na Melanchthona, ki je v svoji latinski slovnici števnik obravnaval na dveh mestih, in sicer (1) pri spolu (*genus*) in (2) pri vrsti (*species*). Pri spolu (MGL-CR 252; MGL bb 5b–bb 6a; MGL-Cam 27–29) navaja *nomina numeralia*, med katerimi so nekatera nesklonljiva in imajo eno obliko za vse slovníčne spole (*omnis generis*), druga pa sklonljiva in ločijo oblike za tri spole; pri vrsti pa na koncu *denominativa* doda (MGL II 4a; MGL-Cam 195): »Huc

¹ Prispevek je nastal v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine, 2020–2027), ki ga sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna, in v okviru doktorskega študijskega programa Slovenistične študije pri predmetu Zgodovina slovenskega jezika pod mentorstvom akad. prof. dr. Marka Jesenška.

² Njega povzema tudi France Novak (2008: 145).

adde & numeralia quae uel ordinem significant /.../ vel distributionem.«³ Malenchthon (MGL-CR (295–296)) navaja tudi sklanjatve števnikov ena (*unus*), dva (*duo*) in tri (*tres*) ter opozarja na pregibnost števnikov *ducenti* in *millia* (Ahačič 2007: 134). O naslonitvi na latinsko slovnico je pred tem pisal tudi Toporišič (1984: 214), ki navaja, da je Bohorič »latinskemu vzorcu /.../ popolnoma podlegel pravzaprav samo pri obdelavi predlogov /.../ in tvorbi glagolskih oblik /.../ ter pri besedotvorju /.../ pa pri števnikih /.../ in nekaterih zaimkih /.../ in potem dalje pri zloženkah s quis /.../« (podč. avt.). Sicer pa je priznal, da upošteva to, »kar je Bohorič o lastnostih besednih vrst zapisal v skladnji /.../, moremo za Bohoričevo oblikoslovje reči, da je izredno temeljito delo« (Toporišič: 1984: 214).

Za 16. stoletje je značilno, da so števnik »tedaj mnogo bolj kot v slovnico spadali v slovarje« (Ahačič 2007: 134). Tako so dodani v Frisijevem latinsko-nemškem in nemško-latinskem slovarju *Novum Latino-Germanicum et Germanico-Latinum Lexicon* (Frisius 1556: 950–956), in sicer po sledeči razvrstitvi: 1. *cardinalia* (glavni), 2. *ordinalia* (vrstilni), 3. *distributiva* (delilni), 4. *multiplicativa* (množilni, npr. *simplex*), 5. *relativa* (razmerni, npr. *simplicus*). Na podlagi tega lahko pritrdimo Ahačičevemu zaključku, da smemo za verjeten vir Bohoričevega naštevanja predpostavljati kako shematično razvrstitev v tovrstnem slovarju (Ahačič 2007: 134). Podobno razdelitev najdemo tudi v Priscianovem delu *De figuris numerorum* (GL III, 406–417), kjer so navedene vse kategorije, ki jih najdemo pri Bohoriču: 1. *cardinalia* (glavni; GL III, 412–413), 2. *ordinalia* (vrstilni; GL III, 413), 3. *multiplicata* (množilni, GL III, 416), 4. *ponderalia* (»števnik težek«, GL III, 416), 5. *distributiva* (delilni, GL III, 413), 6. *adverbialia* (prislovni, GL III, 415), 7. *temporis* (časovni, GL III, 416), 8. in *-rius* (na *-rius*, GL III, 415). (Ahačič 2007: 135)

V Pohlinovi *Kraynski Grammatiki* (1768) je morebitne vplive najjasneje mogoče najti ravno v poglavju o števniku, katerega zadnja stran je »v celoti posneta po Bohoričevi slovnici ali njeni priredbi iz leta 1758« (Ahačič 2015b). Pohlin v uvodu sicer sam omenja dolnjelužiško srbsko slovnico Johanna Gottlieba Hauptmana (1761) *Niederlausitzsche Wendische Grammatica*, Ahačič (2015b) pa navaja še sledi posrednih vplivov naslednjih slovnice: Václav Jan Rosa: *Grammatica Linguae Bohemicae* iz leta 1672 (nato več natisov), Jan Václav Pohl: *Grammatica Linguae Bohemicae* (1765), Johann Christoph Gottsched: *Kern der Deutschen Sprachkunst* (1762).

Gutsman pri obravnavi števnika dosledno sledi Pohlinovi *Kraynski Grammatiki* (1768), Zagajšek pa se je pri pisanju svoje slovnice »zgledoval neposredno po slovnica Ožbalta Gutsmana (1777) in Marka Pohlina (po izdaji iz leta 1783)« (Trojar 2015).

³ »Sem sodijo še števnik, ki označujejo vrsto /.../ ali delitev.« (Ahačič 2007: 134)

1.2 Od Kopitarjeve do Šmigocjeve slovnice

Kopitar se v uvodnem delu svoje slovnice⁴ pogosto sklicuje na dela Augusta Ludwiga Schlözerja, zlasti na *Nordische Geschichte* (1771), ter na stališča Josefa Dobrovskega,⁵ med drugim na njegovo razvrstitev slovanskih jezikov, objavljeno v *Slavinu* (1806). V poglavjih o pravopisu in etimologiji navaja številne domače in tuje slovnice, kar kaže na dobro poznavanje grške, latinske ter različnih evropskih in slovanskih slovničnih tradicij, na katere se opira predvsem pri primerjalnih jezikoslovnih navedbah, pri razpravi o terminologiji, metodah in načinih prikaza jezikovnih pojavov. Med pomembnejšimi viri so npr. Adelungova nemška slovnica (1782), Dobrovskega razprava o češkem jeziku (1792), Nejedlýjeva češka slovnica (1804–1805) in Heymova ruska slovnica (1804). Analitični model obravnave jezika kot živega sistema je prevzel po Adelungu, pri čemer je tudi sam zagovarjal stališče, da mora slovničar jezik predvsem opisovati in odkrivati njegova pravila, ne pa jih predpisovati. Hkrati je do domačih in tujih slovničnih opisov ohranjal kritično distanco; tudi ob pogostih sklicevanjih na Adelunga opozarja na nekatere pomanjkljivosti njegovih razlag. Primerjava obeh slovnice kaže, da se Kopitarjeva slovnica od Adelungove razlikuje v zaporedju in načinu obravnave besednih vrst, čeprav se v nekaterih točkah, npr. pri razvrstitvi nepregibnih besednih vrst, ujemata. (Merše 2015)

Vodnikovo slovnično delo temelji na kritični recepciji in sintezi starejše domače tradicije (od Hipolita in Pohlina do Zagajška in Japlja), ki mu je služila predvsem kot hevristični okvir, ne pa kot neposreden strukturni model. Geneza njegovega dela je tesno vpeta v krog razsvetljenskih sodelavcev, pri čemer je ključno vlogo odigralo strokovno sodelovanje z Jernejem Kopitarjem, ki se odraža v identičnih taksonomijah samostalniških in glagolskih kategorij. Na Vodnikovo *Pifmenoft* sta pomembno vplivali slovnici cerkvenoslovanščine Smotrickega in ruskega jezika Lomonosova, medtem ko je zgled za obravnavo stavčnočlenske skladnje avtor našel v romanskih virih. Pri pripravi učbenika za francoščino se je naslonil na delo francoskega slovničarja Charlesa François Lhomonda, vpliv romanskih jezikovnih modelov pa je viden tudi v njegovi nedokončani rokopisni italijanski slovnici *Lafshka Pifmenoft*. Slednja je nastala po predlogi italijanskega učbenika Francesca Soaveja, kar potrjuje, da je Vodnik slovensko jezikoslovje tistega časa tesno povezoval s takratnimi evropskimi filološkimi tokovi. (Legan Ravnikar 2015)

⁴ O pomembnem vplivu Kopitarjeve slovnice na zadnjo kajkavsko slovnico *Grammatik der kroatischen Mundart* I. Kristijanoviča gl. Štebih Golub 2017.

⁵ O vplivu Dobrovskega na Kopitarja in druge slovničarje gl. Orel 2003.

Tabela 1: Primerjava obravnavanih glavnih števnikov

Števnik	Bohorič 1584	Pohlin 1768	Gutsman 1777	Zagajšek 1791	Kopitar 1808	Vodnik 1811	Šmigoc 1812
1	eden, edna, ednu; en, ena, enu	ena	ena	edn	éden, éna, éno	éden al en	eden (en) ena, eno
2	dva, dvej, dvoja	dva	dva	dva	dva, dvé, dva	dva	dva, dve, dvé (dva)
3	tri, tri, truja	tri	tri	tri	trijé, tri, tri	tri	trije, tri, tri
4	fhitri	shire	stiri	shir	fhitrije, fhitiri, fhitri	fhitr	fhitrije, fhitri
5	pet	pet	pet	pet	pét	pét	pét
6	fhéft	sheft	shieft	shest	fhéft	fhéft	fhéft
7	fédem	sedem	sedem	sedm	fédem	fédem	fédem
8	oľem	oľem	oľem	osm	oľem	oľem	oľem
9	devet	devet	devet	devet	devét	devet	devét
10	delet	deľet	delet	deset	deľet	delet	deľet
20	dvajleti	dvajset	dvajti	dvajset	dvajlet	dvajlet	dvajlet
30	tridelet	trideset	trideľti	trideset	trideľet	trideset	trideľet
40	fhitridelet	shitrideset	shitredi	shitrideset	fhitrideľet	fhitridelet	fhitrideľet
50	pedelet	pedeset	pretred	pedeset	pédeľet	pédelet	pédeľet
60	fhéftdelet	sheftdeset	shieftred	shesdeset	fhéftdeľet	fhédelet	fhédeľet
70	fédemdelet	sedemred	sedemred	sedmdeset	fédemdeľet	fédemlet	
80	oľemdelet	oľemred	oľemred	osmdeset	oľemdeľet	oľemdelet	
90	devetdelet	devetdeset	devetred	devetdeset	devédelet	devédelet	
100	ifu	stu	stu	stov	lto	lto	lto
200	dveľtu	dveľtu	dveľtu		dvé lto	dve lto	dvé lto
300					tri lto	tri lto	
500		peľtu					
11	edennejit	enajit	ednajt	ednajt	enajit	enajit	enajit, édnajit
12	dvanañit		dvanañit	dvanañit	dvanañit	dvanañit	dvanañit
13	trinajit			trinajt	trinajit	trinajit	trinajit
14				shirnañit	fhitrnañit	fhitrnañit	fhitrnañit

Števniki	Bohorič 1584	Pohlin 1768	Gutsman 1777	Zagajšek 1791	Kopitar 1808	Vodnik 1811	Šmigoc 1812
15				petnaist	petnaist	petnaist	petnaist
16				šestnaist	šestnaist	šestnaist	šestnaist
17				sedmnaist	sedmnaist	sedmnaist	sedmnaist
18				osmnaist	osmnaist	osmnaist	osmnaist
19				devetnaist	devetnaist	devetnaist	devetnaist
21					eden (f. ena, n. eno) inu dvajšlet	eden in dvajšlet	eden no dvajšlet, oder eden in dvajšlet
22						dva in dvajšlet	dva no dvajšlet, dva in dvajšlet
23						tri in dvajšlet	
24						štir in dvajšlet	
25						pet in dvajšlet	
26						šest in dvajšlet	
27						sedem in dvajšlet	
28						osem in dvajšlet	
29						devet in dvajšlet	
1000	taušent	ješar	jesar	tišuzh, ješar	távšent	jesar, tavšent, tišuzh	ješar, tavšent
2000					dva tavšent	dva jesára, dva tavšent, dva tišuzha itd.	dva jesára
3000					tri tavšent	tri jesár	tri ješári
10 000	delet taušent						
100 000						sto jesár itd.	
1 000 000	miljar	miljar	miljar	millionn, miljar	milión	milión	milión
2 000 000					dva miliona	dva miliona	dva milióna
3 000 000					tri milione	tri milione	
1 000 000 000						bilion	
2 000 000 000						dva bilionai	
3 000 000 000						tri bilione	

Šmigoc je prvi del svoje slovnice, ki obravnava oblikoslovje in delitev besednih vrst, zasnoval po Kopitarjevi slovnici, vendar je vsebino poenostavil in prilagodil za poučevanje; izjema je le razlaga glagolskega vida, ki jo je povzel dobesedno. Pri pedagoški zasnovi in vključitvi praktičnih pogovorov se je močno zgledoval po francoski slovnici Johanna Valentina Meidingerja, medtem ko je besedotvorni koncept v slovarskem delu oblikoval pod vplivom Josefa Dobrovskega. (Jelovšek 2015)

2 Način obravnave števnik

2.1 Umeščenost števnik v slovnico

Obravnava besednih vrst ter umestitev oblikospreminevalne in oblikotvorne morfematike v slovnico zgradbo kažeta na dvojni metodološki pristop, ki je povezan s splošno organizacijo slovnice (Orel 2003: 354), natančneje z razmejitvijo med oblikoslovjem, besedotvorjem in skladnjo. Sicer je števnik v vseh analiziranih slovnica z izjemo Kopitarja obravnavan na dveh mestih – v okviru oblikoslovja in skladnje.

2.1.1 Števnik kot del poglavja o *imenu*⁶

Števnik je pri Bohoriču uvrščen proti koncu poglavja o *imenu* (*Nomen*), in sicer pred zaimkom (*Pronomen*) (BH 1584, 69–76). Bohorič imena (*nomina*) tako kot Melanchthon ločuje na netvorjena (*primitiva*) in tvorjena (*derivativa*), pri čemer navaja isti primer (*equus, equulus*), glede na slednjega pa so povsem Bohoričev dodatek ravno števniki (*numeralia*). Osnovna razdelitev in umeščenost poglavja o števnikih sta enaka kot pri Statoriju (1568: E 8b–F 4b) (Ahačič 2007: 132), podobno sta obravnavala tudi vzorce sklanjatev, a Bohorič se na poljsko slovnico gotovo ni naslanjal (Ahačič 2007: 166). V Pohlinovi slovnici (1768: 42–46) je števnik uvrščen na konec poglavja o *imenu* (*das Nennwort/imęnska beffeda*), tj. v okviru *Etimologije*.

2.1.2 Števnik kot samostojna besedna vrsta

Kasnejše slovnice števniki obravnavajo kot samostojno besedno vrsto (prim. Ulčnik 2026). Zagajšek števniki obravnava v samostojnem poglavju, naslovljenem *Od shtivilskih besed*, v okviru poglavja *Pregibanje besed*

⁶ Tj. o imenskih besednih vrstah.

(»etimologija«) [*Von der Wortforschung/Od besedevednosti*]. Pri Kopitarju je števnik obravnavan kot samostojna besedna vrsta v poglavju *Števník* [*Das Zahlwort (Adjectivum Numerale)*] (1809: 271–280), ki je umeščeno med poglavje o pridevniku in poglavje o zaimku. Vodnik (1811: 45–55) števnik obravnava v poglavju *Shtivilne iména ino perlogi*, ki sledi poglavjem o samostalniku in pridevniku. Tudi Šmigoc števnik obravnava kot samostojno besedno vrsto, in sicer v poglavju *Von den Zahlwörtern* [O števníku].

2.1.3 Števník kot podvrsta pridevnika

V Gutsmanovi slovnici je poglavje o števníku (*[Von den Zahlwörtern]* (26–28)) umeščeno med poglavji o pridevniku in zaimku, uvaja pa ga s trditvijo, da »pridevniki vključujejo tudi števníke, ki jih lahko dodamo samostalnikom, da določijo njihov pomen«. ⁷

2.2 Opredelitev števnik

Že v Pohlinovi slovnici so vrste števníkov definirane s pomočjo ključnih vprašalnic:

Zahlworte, so auf die Frag: wie viel folgen, werden Haupts oder Grundzahlen, (Poglavnitne shtivila) genennet /.../ Andere folgen auf die Frag der wie viels te? und werden Ordnungszahlen genennet /.../ Die austheilende Zahlen (refdejlivne) sest mau nach der Frag, wie viel jedesmal /.../ (Pohlin 1768: 42–43)

Števníki, ki sledijo vprašanju »koliko«, se imenujejo glavni števníki [...] Drugi sledijo vprašanju »kateri?« in se imenujejo vrstilni števníki [...] Ločilne (Refdejlivne) števníke postavljamo po vprašanju »po koliko vsakokrat?« (Pohlin 2003: 222)

Zagajšek doda tudi uvodno definicijo: »Shtivilske besede so perstav'live besede, is katerimi se tu shtivillu tih rezhy pomenny.« (Zagajšek 1791: 78) Posamezne vrste števníkov pa definira s pomočjo ključnih vprašalnic:

Korrenninske, all poglavnitne shtiville, katere na tu prashanje: kulkatu? pridejo /.../ Saporedne shtiville, katere na tu prashanje: ti kulki? pridejo /.../ Rafdellijozhe so shtiville, katere se na tu prashanje postavijo: kulku sort? alli kulkain v'sakokrat pridejo /.../ Monoshijozhe shtiville, katere na tu prafhanje se postavijo: kulku gubn? kulkukrat? (Zagajšek 1791: 78–79)

---

⁷ Zu den Beywörtern gehören auch die Zahlwörter, welche zu den Hauptwörtern können gefetzt werden, um ihre Bedeutung zu besfimmen. Sie find zweyerley, die Grundzahlen, und die Ordnungszahlen. (Gutsman 1777: 26)

Podobno Kopitar, ko navaja vrste števnikov, kot definicijo navede vprašalnice, na katere odgovorjajo:

Grundzahlen, auf die Frage wieviel? /.../ Die Ordnungszahlen, beantworten die Frage, der wievielte? /.../ Berchiedenheitszahlen, auf die Frage, wie vielerley? /.../ Eintheilungszahlwörter auf die Frage, wie viel ein jeder? wie viel jedes mahl? /.../ Die Zahl: Adverbien, auf die Frage, wie vielmahl?⁸

Vodnik uvodno definicijo števnika nekoliko razširi:

Številne imena so tiste, s' ktirmi fhtejemo, ino fo tudi perlogi, kadar jih drugim imenam perloshimo. So pa dvojne: pervoobrasne in rédovne; pervoobrasne ne isvirajo is drugih, temozh fo fvojiga laftniga obraza ino podóbe; rédovne pa poménio réd ino verfto med ofébami ali ftvarmi.

Posamezne vrste števnikov pa tudi on definira z vprašalnici:

Pervoobrasne fhtevila fo, ktire odgovárjajo na prafhanje kolko? /.../ Rédovne fhtevila /.../ odgovarjajo na prafhanje: kélki? kolki? ta kélki? ta kolki? /.../ Plemenivne fhtevila kashejo kolkirih plémenov ftvari fhtejemo, ino odgovarjajo na prafhanje: kolkír -a -o? /.../ Ponavlavne fhtevila fhtejejo, kolkokrat kaj fpét delamo al ponavlamo /.../ Mnoshivne fhtevila kashejo, kolko mnoshna je kakfhina ftvar, kólkornja al kolkogubná je /.../ fhtrizne fhtevila kashejo, kolko ftvari fhtejemo vkup al v' fhtriz al na enkrat, poftavim, kadar prafhamo: po kolko?

Zanimiva je uvodna definicija števnika pri Šmigocu (1812: 46): »Zahlwörter find Wörter, welche die Vielheit der Dinge der Zahl nach anzeigen.«⁹

Definiranje vrst števnika s pomočjo ključnih vprašalnic je torej ustaljeno tako rekoč od Pohlinove slovnice dalje.

2.3 Obravnavane vrste števnikov

Toporišič o problematiki pojmovanja števnika zapiše naslednje:

Omahovanja v pojmovanju števnika so pri nas v povojni dobi sicer odpravljena, saj se kot števniki obravnavajo samo t. i. pridevniške besede, tj. glavni, vrstilni, ločilni in množilni števniki (npr. *pet*, *peti*, *peter*, *peteren*), ne pa tudi prislovni (npr. *petkrat*, *petič* – pri Brezniku 1934 ponavljalni) ali izrazi tipa *enkrat* in t. i. nedoločni¹⁰ (po Brezniku) števniki kot *mного*, *мало* ipd. Toda ali je s tem vprašanje tudi res rešeno? (Toporišič 2003: 45)

⁸ Glavni števniki odgovarjajo na vprašanje koliko? /.../ Vrstilni števniki odgovarjajo na vprašanje kateri po vrsti? /.../ Števniki raznovrstnosti odgovarjajo na vprašanje koliko vrst? /.../ Delilni števniki odgovarjajo na vprašanje koliko vsak? koliko vsakič? /.../ Števniki prislovi odgovarjajo na vprašanje kolikokrat?

⁹ Števniki so besede, ki izražajo množino stvari glede na število.

¹⁰ Dodaja opombo: »Nedoločne števnike je seveda treba ohraniti.« (Toporišič 2003: 45)

Po obsegu obravnave števnikov med slovenskimi slovničarji izstopa Bohorič. Med sodobniki se mu najbolj približa poljski slovničar Statorius, ki glavne števnikove našteje med razdelkoma o pregibanju po spolu (*motio*) in o številu (*numerus*), števnikove od *ena* do *devet* sklanja, na istem mestu kot Bohorič, tj. pri *denominativu*, sicer na kratko, omeni še vrstilne (*ordinalia*) in porazdelitvene (*distributiva*). Med nemškimi slovničarji Ahačič izpostavlja Albertusa in Ölingerja, pri čemer »slednji ločuje podobne kategorije kot Bohorič, a z drugačnimi nemškimi primeri ter v popolnoma drugačni obliki, tako da se nanj Bohorič gotovo ni naslanjal« (Ahačič 2007: 134). Ahačič navaja, da tudi sicer humanistične slovnice navadno le omenjajo glavne in vrstilne števnikove, ki jih večinoma tudi ne naštejejo. Kot izjemo izpostavlja francoskega slovničarja Duboisa (1531: 99–102), ki glavne, vrstilne in množilne števnikove našteje v enakem zaporedju kot Bohorič in tudi na podobnem mestu v slovnici. Bohorič obravnava kar 8¹¹ vrst števnikov, in sicer glavne [*Cardinalia*], vrstilne [*Ordinalia*], množilne [*Multiplicata numeralia*], pomožne [*Ponderalia*], porazdelitvene [*Distributiva*], prislovne [*Adverbialia*], časovne [*Temporis*] in posebej še števnikove na *-ak* [*Numeralia in rius*]. Glavne števnikove razlaga metaforično, in sicer od 1 do 9 kot palce, desetice kot členke, zloženci pa so števnikovi, nastali iz prstov in členkov (Stramljič Breznik 2008: 71).

Pohlin je prvi slovenski slovničar, ki navaja tudi slovenske slovnične termine. Pri številniku so to poimenovanja za glavne (*poglavitne shtivila*), vrstilne (*saporedne shtivila*) in ločilne (*refdejlivne*) števnikove.¹² Gutsman, ki sicer sledi Pohlinu, ločuje le glavne [*Grundzahlen*] in vrstilne števnikove [*Ordnungszahlen*].

Zagajšek, ki se pri poimenovanjih delno naslanja na Pohlina, ločuje štiri vrste števnikov: glavne (*korrenninske, poglavitne*), vrstilne (*saporedne*), ločilne (*rafdelliozhe*) in množilne (*monofhiozhe*), podobno Kopitar, ki navaja glavne [*Grundzahlen*], vrstilne [*Ordnungszahlen*], [*Verfchiedenheitszahlen*], porazdelitvene [*Einteilungszahlwörter*] in prislovne [*Zahladverbien*]. Vodnik, ki je slovensko jezikoslovno terminologijo oblikoval na cerkveno-slovanskem in ruskem izhodišču,¹³ ločuje glavne (*Pervoobrasne shtivila*), vrstilne (*Rédovne shtivila*), prislovne (*Ponavlavne shtivila*), množilne (*Mnošivne shtivila*) in porazdelitvene (*Vfhtrizne shtivila*) števnikove, pri čemer

¹¹ Prim. Toporišič (1987b: 301): »Števnikov ima več vrst, kot jih ločimo sedaj, npr. števniki z vrednostjo 2: *dva dve dvuja* (glavni), *drugi* (vrstilni), *dvuja* (ločilni); *dvakrat, drugič* (prislov) in *dvojico* (samostalnik). Po latinščini je imel še števnikove: 1. *dva*, 2. *drugi*, 3. *dvei gubei* (kot množilni, 'dvojen'), 4. *topelt/samodrug/dvojico* (pomnožni), 5. *vselej dva vkup* (razdelni), 6. *dvakrat (kratni)*, 7. *dve leti star* (časovni), 8. *cbajer, tretjak* (samostalnik). Množilnih števnikov Bohorič nima.«

¹² Te vrste obravnava v prvi izdaji svoje slovnice, v drugi pa je dodal še množilne.

¹³ Zveza *shtevilne imena* 'števniki' je kalk po rus. *имя числительное*.

Tabela 2: Obravnavane vrste števnikov

Vrsta	Bohorič 1584	Pohlin 1768	Gutsman 1777	Zagajšek 1791	Kopitar 1808	Vodnik 1811	Šmigoc 1812
glavni	Cardinalia	Poglavitne shtivila	Grundzahlen	Korreminnske, poglavitne shtiville	Grundzahlen	Pervobrasne Ihtevila	Grundzahlen
vrstlini	Ordinalia	Saporedne shtivila	Ordnungszahlen	Saporedne shtiville	Die Ordnungszahlen	Rédovne Ihtevila	Ordnungszahlen
ločini		reldeijivne		Raldelijozhe shtiville	Berichiedenheitszahlen	Plemenivne Ihtevila	Vervielfältigungszahlen (Verchiedenheitszahlen)
množilni	Multiplicata numeralia (Kulikugub)			Monofijozhe shtiville		Mnoshivne Ihtevila	
pomožni	Ponderalia (Kuliku teshi? vel, je teshak?)						
porazdelitveni	Distributiva (kuliku v'kup)				Eintheilungszahlwörter	Vlfrizne Ihtevila	
prislivni	Adverbialia (Kuliku krat)				Zahladverbien	Ponavljavne Ihtevila	Wiederholungszahlen
časovni	Temporis						
števniki na -er/-ek	Numeralia in rius						

glavnim in vrstilnimi nameni svoje podpoglavje, druge vrste števnikov pa navede pod *Opomini*. Šmigoc ne omenja množilnih in porazdelitvenih ter tako navaja glavne [*Grundzahlen*], vrstilne [*Ordnungszahlen*], ločilne [*Vervielfältigungszahlen / Verschiedenheitszahlen*] in prislovne [*Wiederholungszahlen*].

3 Oblikoslovne in skladenjske značilnosti števnikov

Bohorič navaja, da se števnik *dva dve dvuja* sklanja samo v dvojini, paradigme pa v slovnico ni vključil, tudi za števnik *tri* ne. Za druge števnikove do *deset* pravi, da so bodisi nesklonljivi bodisi v neimenovalniških sklonih posnemajo spol svojega člana. »Kako se sklanja tip enajst /.../, Bohorič ni uganil, saj je menil, da se sklanjajo enice, že prej pa je menil, da isto kot za enice od 4 do 9 velja tudi za desetice, in tam je menil tudi, da se stotice ne sklanjajo.« (Toporišič 2003a: 321) Slovnični spol ločuje pri glavnih števnikih od *štiri* do *deset*, kar razširi tudi na števnikove do *sto* in naprej (str. 71), npr. *Taushent* (72). (Toporišič 2003a: 323)

Pohlin je ugotovil, da je tudi glavni števnik *štiri* trispolen. Od glavnih števnikov sklanja prve štiri, vrstilni pa se sklanjajo kot pridevniki. Pri števniku *en* navaja tudi množino v pomenu »etwelche« (kar Toporišič prevaja z 'neki'). V Pohlinovi slovnici najdemo tudi iz števnikov tvorjene samostalnike, na kar opozarja že Toporišič¹⁴ (2003b: 337).

Tudi Gutsman ne sklanja števnikov od *pet* naprej, sledi pa Pohlinovim zgledom *dva dve dva* (Bohorič *dva dve dvuja*) in *triji tri try* (Bohorič *tri tri truja*) ter ugotovitvi o trispolskosti števnikove *štiri*. Pri skladnji opozarja na vzporednice s pridevnikom, nato pa obravnava razmerje med *eden* in *en* ter nesklonljivost ločilnih števnikov, ki naj bi se zlasti pojavljali ob izrazih za mlado (npr. *dvoje shrebet*). Toporišiču (1985: 140) se zdi nenavaden primer *Dvoje moshtva, zhvetiru shenstva je prifhlu* (Gutsman 1777: 88), za pravilna pa označi *Troje goved je pitaneh/pitanu* in *Petiru/Pet je nafs bilu* (Gutsman 1777: 88). O vezljivosti samostalniških in pridevniških besed ne govori, navaja pa primere, iz katerih je razvidna oblika povedkovnega določila, npr. *Defset ouz/ovez je she oftrisheneh* (Gutsman 1777: 88).

Za Kopitarja Toporišič (2003c: 359) pravi, da je »praktično [...] obdelal vse prav«. Pri števniku tipa *pet* navaja še tretjo varianto, poleg dvojnice *petih/petéh* še ničto (tj. glasovnokončniško) sklanjatev. Za števnikove od *ena* do *štiri* Kopitar navaja samo pridevniške oblike in ne samostalniških kot Pohlin in Gutsman. Sklanjatvi števnikov *tri* in *štiri* je ločil ter dodal »oznako za enice pri desetih od 20 naprej, seveda spet vse natančno in zanesljivo«. Od

¹⁴ O Toporišičevem delu na področju zgodovinskega oblikoslovja gl. Škvorc 2016.

Gutsmana je prevzel primer *pet golobov*, pri števniku *eden* navaja množino, ki kaže na iz števnik tvorjen nedoločni zaimenski pridevnik. Poleg tega je »odkril [...] čisti samostalnik iz števnik: *Ta mož ima tavšente*« (Toporišič 2003c: 359). Sicer je Kopitar pri števnikih od *ena* do *štiri* ločil oblike za vse tri slovnične spole. Od Pohlina je prevzel enakost sklanjatve *oba* in *dva*, zglede *obadva* pa ni obravnaval.

Vodnik¹⁵ za števnik *en* pravi, da se sklanja kot pridevnik *lep*, opozarja pa, da se *dva* sklanja drugače, in poda celotno paradigmo. Nato navede sklanjatvene vzorce za števnik *tri*, *štiri* in *pet*, razloži sklanjanje *sto* in *tisoč*, za števnik *enaindvajset* pa navaja, da se sklanja samo drugi del zveze (*en in dvajsetih*, *en in dvajsetim* itd.). Vrstilne števnik uvršča med pridevnik: »*Vse redovne shtevila fo Perlogi*« (Vodnik 1811: 51).

Pri Šmigocjevi slovnici, ki je tudi prva tiskana vzhodnoštajerska slovnica, izpostavimo navajanje panonske in osrednjeslovenske oblike za števnik *tisoč*, tj. *jeser* in *tavshent* (Ditmajer Prando 2019: 84), pri čemer je treba dodati, da je prva navedena že pri Pohlinu (*Jesar*), Gutsmanu (*Jesar*), Zagajšku (*jefer*, poleg *tisuzh*) in Vodniku (*jesar*, poleg *tavshent* in *tifuzh*). Kopitar navaja le obliko *távshent*, zato je to ena izmed redkih točk, v katerih Šmigoc ni sledil Kopitarju, ampak se je od njega pomembno odmaknil.

4 Jezik ponazarjalnega gradiva

4.1 Prevodi v latinščini

Pri Bohoriču so primeri vedno prevedeni v latinščino, ki je tudi metajezik njegove slovnice. Občasno je primere v latinščino prevajal Kopitar (npr. *en zhlovik – homo quidam*), redko Vodnik, Šmigoc pa včasih, zlasti ko je v nemščini šlo za večpomenko.

4.2 Prevodi v nemščini

V Pohlinovi in Gutsmanovi slovnici so primeri praviloma prevedeni v nemščino. Ponazarjalno gradivo v Zagajškovi slovnici je v slovenščini in nemščini, pri čemer gre za dvojezično slovnico, kjer nemški in slovenski del tečeta zaporedno stran za stranjo. Kopitar je primere vselej prevedel v nemščino (npr. *pét golóbov je perletélo – fünf Tauben kamen daher geflogen*), Vodnik le nekajkrat, Šmigoc pa skoraj vedno, razen v opombah,

¹⁵ Za primerjavo obravnave v Vodnikovi *Laški pismenosti* gl. Bržan 2001.

kjer so zgledi iz *Knishize spitavanya téh pet glavnih fhtükov kershanskoga navüka*, anon., Gradec, 1777 [NUK 19508]).

4.3 Prevodi v drugih slovanskih jezikih

Posebej zanimivo je, da Bohorič (1584: 69) poleg latinščine in nemščine navaja tudi primere iz hrvaščine, in sicer le pri števnikih, npr. *Croatæ dicunt: Iedán, ledna, lednu*. Na podlagi obsežnega teoretiziranja, komentiranja in etimologiziranja ter večkratne omembe Hrvatov je, ugotavlja Ahačič, očitno, »da je poglavje neorgansko vstavljeno v slovnico in da se opira na druge vire kot preostala slovnica« (Ahačič 2007: 135). V poglavju o glavnih števnikih Bohorič omenja tudi staro grščino (Ahačič 2007: 165). Prej omenjeni Statorius se z Bohoričem pri navajanju primerov ne ujema, saj navaja primere zgolj v poljščini. Za razliko od Melanchthona, ki primere deli po končajih, jih Bohorič najprej deli po spolu (Ahačič 2007: 132–133). Neposredno navezavo na Melanchthona lahko vidimo pri distributivnih števnikih: »Slavi distributivos numeros exprimunt dictionibus, vsakimu susseb, vel vselej enimu, germani dicunt: Jedem in sonderheit vel Je einem« (Bohorič 1584: 44). Prim. Melanchthon (1538: 228): »Sed *deni aurei* significant singulis esse datos decem aureos, ut Germani dicunt: *ye eynem zehen gulden*.«

Kopitar je podajal zglede tudi iz drugih slovanskih jezikov, in sicer iz hrvaščine, srbščine, češčine, poljščine, ruščine, lužiščine in stare cerkvene slovanščine. Ponekod (načeloma v poglavju o ortografiji) so na nekaj mestih poleg zapisov v latinici dodani tudi zapisi v cirilici. Pri števniku *tri* npr. v opombi navaja (Kopitar 1808: 277): »Der Unterkrainer sagt auch *tréki, tréka, tréke*, und der hohe Oberkrainer *trézhi, tréka, trézhe*: der eine vernachlässiget, der andere vergrößert das richtige *trétji, a, e*, was der Dalmatiner *trechi, trecha, treche*, und der Kyrrillianer *третиü, третья, третье* schreibt.«¹⁶

4.4 Prevodi v neslovanskih jezikih

Kopitar za primerjavo ponazarjalne zglede med drugim navaja tudi iz sodobnih neslovanskih jezikov, in sicer poleg nemščine iz italijanščine, francoščine, redkeje tudi iz angleščine in španščine, izjemoma pa celo iz turščine. Vodnikovi primeri so izjemoma prevedeni v francoščino ali italijanščino. V

¹⁶ Tudi Dolenjec pravi *tréki, tréka, tréke*, Gorenjec iz višjih krajev pa *trézhi, tréka, trézhe*: prvi opušča, drugi pa popači pravilno obliko *trétji, -a, -e*, ki jo Dalmatinec piše *trechi, trecha, treche*, cirilični zapis pa je *третиü, третья, третье*.

Šmigočevi slovnici najdemo tudi nekaj grških primerov, a to le v iz Kopitarjeve slovnice dobesedno prevzetem poglavju o glagolskem vidu.

5 Sklep

Primerjalna predstavitev obravnave števnikov od Bohoričeve (1584) do Šmigočeve (1812) slovnice slovenskega jezika je pokazala različne pristope in modele slovničarjev, ki prehajajo od latinskih in nemških slovničnih predlog do bolj izvirnih načinov obravnave, zaznamovanih z medsebojnimi vplivi domače in tuje slovničarske tradicije. V prvi slovnici slovenskega jezika je števniku namenjenega veliko prostora, obravnava v kasnejših slovnicih pa je manj obsežna. Sprva je števnik obravnavan kot del poglavij o *imenu* (tj. imenskih besednih vrstah), kasneje pa kot samostojna besedna vrsta s samostojnim poglavjem oz. podpoglavjem pri oblikoslovju in skladnji. Med vrstami števnikov, ki so obravnavane, pričakovano izstopajo glavni in vrstilni števnik, ki jih obravnavajo vsi avtorji, sledijo pa jim prislovniki, ločilni, množilni in porazdelitveni. Ob primerjavi lahko spremljamo tudi razvoj slovenske jezikoslovne terminologije, pri čemer zaseda posebno mesto (prva povsem v slovenščini pisana) Vodnikova slovnica. Nadaljnja obravnava, osredotočena na kasnejše slovnice, bi nadgradila obstoječo predstavitev in omogočila njeno kontekstualno umestitev v celoten razvojni lok slovničarske obravnave števnikov na Slovenskem.

Izjava o dostopnosti raziskovalnih podatkov

Članek temelji na raziskovalnih podatkih iz že obstoječih in javno dostopnih virov (besedilni viri, podatkovne baze), ki so navedeni v seznamu virov ali literature, in na podatkih, ki so v celoti predstavljeni in obravnavani v besedilu prispevka, zato njihovo dodatno arhiviranje ni potrebno.

VIRI IN LITERATURA

VIRI

Kozma AHAČIČ, 2015a: Adam Bohorič. *Arcticae horulae succisivae de Latinocarniolana literatura. Slovenske slovnice in pravopisi: spletišče slovenskih slovnici in pravopisov od 1584 do danes*. Različica 1.0. Ur. Kozma Ahačič. <https://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/1/1584-bohoric> (8. 4. 2026).

Kozma AHAČIČ, 2015b: Marko Pohlin. *Kraynska Grammatika. Slovenske slovnice in pravopisi: spletišče slovenskih slovnici in pravopisov od 1584 do danes*. Različica

1.0. Ur. Kozma Ahačič. <https://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/7/1768-pohlin> (8. 4. 2026).

Kozma AHAČIČ, 2015c: Ožbalt Gutsman. Windische Sprachlehre. *Slovenske slovnice in pravopisi: spletišče slovenskih slovnice in pravopisov od 1584 do danes*. Različica 1.0. Ur. Kozma Ahačič. <https://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/8/1777-gutsman> (8. 4. 2026).

Adam BOHORIC, 1584: *Arcticae horulae succisivae, de Latino Carniolana literatura, ad Latinae linguae analogiam accommodata, unde Moshoviticae, Rutenicae, Polonicae, Boemicae & Lusaticae lingvae, cum Dalmatica & Croatica cognatio, facile deprehenditur*. Viterbergae: Haeredes Iohan. Cratonis.

Ožbalt GUTSMAN, 1777: *Windische Sprachlehre*. Gedruckt bey Ignaz Aloys Kleinmayer.

Alenka JELOVŠEK, 2015: Janez Krstnik Leopold Šmigoc. Theoretisch-praktische Windische Sprachlehre. *Slovenske slovnice in pravopisi: spletišče slovenskih slovnice in pravopisov od 1584 do danes*. Različica 1.0. Ur. Kozma Ahačič. <https://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/13/1812-smigoc> (8. 4. 2026).

Jernej KOPITAR, 1808: *Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark*. Bey Wilhelm Heinrich Korn.

Andreja LEGAN RAVNIKAR, 2015: Valentin Vodnik. Pifmenoft ali Gramatika sa Perve Shole. *Slovenske slovnice in pravopisi: spletišče slovenskih slovnice in pravopisov od 1584 do danes*. Različica 1.0. Ur. Kozma Ahačič. <https://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/11/1811-vodnik> (8. 4. 2026).

Philippus MELANCHTHON, [s. a.]: *Grammatica Philippi Melanthonis, Latina, iam denuo recognita, et plerisque in locis locupletata*. Norimbergae: apud Ioh. Petreium.

Philippus MELANCHTHON, 1538: *Syntaxis olim a Philippo Melanthon collecta, nunc locupletata, ut sit ad usum scholarum accommodatior. Cum praefatione Phil. Melanthonis*. Argentorati: Millius.

Majda MERŠE, 2015: Jernej Kopitar. Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark. *Slovenske slovnice in pravopisi: spletišče slovenskih slovnice in pravopisov od 1584 do danes*. Različica 1.0. Ur. Kozma Ahačič. <https://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/10/1809-kopitar> (8. 4. 2026).

Marko POHLIN, 1768: *Kraynska grammatika. das ist: Die crainerische Grammatik, oder Kunst die crainerische Sprach regelrichtig zu reden, und zu schreiben*. Gedruckt bey Joh. Friedr. Eger.

Marko POHLIN, 2003: *Kraynska grammatika; Bibliotheca Carnioliae. Znanstvenokritična izdaja*. Prevedla Jože Stabej in Luka Vidmar; bibliografija Marko Kranjec. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. <https://omp.zrc-sazu.si/zalozba/catalog/book/769> (15. 4. 2026).

Janez Krstnik Leopold ŠMIGOC, 1812: *Theoretisch-Praktische Windische Sprachlehre*. Bey Aloys Tusch.

Mitja TROJAR, 2015: Mihael Zagajšek. Slovenska grammatika oder Georg Sellenko's Wendische Sprachlehre in deutsch und wendischen Vortrag. *Slovenske slovnice in pravopisi: spletišče slovenskih slovnice in pravopisov od 1584 do danes*. Različica 1.0. Ur. Kozma Ahačič. <https://www.fran.si/slovnice-in-pravopisi/9/1791-zagajsek> (8. 4. 2026).

Valentin VODNIK, 1811: *Pismenost ali gramatika sa perve shole*. Na prodaj v' sholah.

Mihael ZAGAJŠEK, 1791: *Slovenska grammatika oder Georg Sellenko's Wendische Sprachlehre*. Mit Fr. Jos. Jenko'schen Schriften.

LITERATURA

Kozma AHAČIČ, 2007: *Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem: protestantizem*. Ljubljana: ZRC SAZU.

Astrid BRŽAN, 2001: *Vodnikova Laška pismenost ali gramatika za latinske in francoske šole v Iliriji in njegova slovenska slovnica*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Nina DITMAJER PRANDO, 2019: *Sprejemanje vzhodnoštajerske knjižnojezikovne norme v rokopisnih pridigah Jožefa Muršca*. Doktorska disertacija. Maribor: Filozofska fakulteta.

Matej HRIBERŠEK, 2008: Slovaropisje klasičnih jezikov na Slovenskem v 16. stoletju. *Slavia Centralis* 1/2, 77–87.

Irena OREL, 2003: Josef Dobrovský in slovenski slovničarji – vzporednosti in različnosti v oblikoslovnih prikazih. *Slavistična revija* 51/kongr. št., 351–373.

Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 2008: Besedotvorje predmetnopomenskih besed v Bohoričevi slovnici Zimske urice proste. *Slavia Centralis* 1/2, 67–76.

Urška ŠKVORC, 2016: *Slovensko zgodovinsko oblikoslovje pri Jožetu Toporišču*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Barbara ŠTEBIH GOLUB, 2017: Jernej B. Kopitar and the Grammar Book of Ignac Kristijanovič. *Slavia Centralis* 10/1, 16–39.

Jože TOPORIŠIČ, 1980: Kopitarjeva slovnica – oblikoslovje. *Slavistična revija* 28/4, 395–413.

Jože TOPORIŠIČ, 1984: Gutsmanova slovnica. *Protestantismus bei den Slowenen – Protestantizem pri Slovencih*. (Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 13.) Wien. 209–227.

Jože TOPORIŠIČ, 1985: Gutsmanova skladnja. *Slavistična revija* 33/2, 137–151.

Jože TOPORIŠIČ, 2003a: Oblikoslovje v Bohoričevih Zimskih uricah prostih 1584. *Oblikoslovne razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 311–330.

Jože TOPORIŠIČ, 2003b: Oblikoslovje v Pohlinovi Kranjski gramatiki 1768 oz. 1783. *Oblikoslovne razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 335–342.

Jože TOPORIŠIČ, 2003c: Oblikoslovje v Kopitarjevi Slovnici slovanskega jezika na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem (1808/08). *Oblikoslovne razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 351–366.

Jože TOPORIŠIČ, 2003č: Oblikoslovje v Gutsmanovem Slovenjem nauku (1777). *Oblikoslovne razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 343–350.

Natalija ULČNIK, 2026: Raba števnikov v prvem obsežnejšem zgodovinskem delu v slovenščini. *Imenitnost slovenščine sto let po Pleteršniku*. Ur. Marko Jesenšek. Maribor. V tisku.

THE DESCRIPTION OF NUMERALS IN GRAMMARS FROM BOHORIČ TO ŠMIGOC

The paper examines grammatical descriptions of numerals in Slovene grammars from Bohorič's *Arcticae horulae* (1584) to Šmigoc's *Theoretisch-praktische Windische Sprachlehre* (1812). Alongside Bohorič's and Šmigoc's grammars, the analysis also includes the works of Pohlin, Gutsman, Zagajšek, Kopitar, and Vodnik. The comparison focuses on possible external and mutual influences, the position of numerals within the broader grammatical framework, their word-class categorisation, the scope and method of their description, terminology, the language of examples illustrating certain points, and the main morphological and syntactic observations made by individual grammarians.

The analysis shows that the description of numerals has changed considerably over time. In the earliest grammars, numerals were usually treated within the chapter on nouns or nominal word classes. Later, however, they increasingly appear in grammars as an independent word class. The studied grammars also differ in the range of types of numerals that they discuss. Cardinal and ordinal numerals still have the most consistent treatment, while other types, such as distributive, multiplicative, adverbial, and classificatory numerals, are described less uniformly. The comparison between grammars also reveals a gradual development of Slovene grammatical terminology, especially in grammars written wholly or partly in Slovene.

The study demonstrates that the treatment of numerals in the Slovene grammatical tradition developed through a combination of inherited Latin models, later German and Slavic influences, and some original solutions introduced by individual grammarians. Hereby it sheds light on an important segment of the history of Slovene grammar and provides a basis for further research into later grammatical descriptions of numerals.
